

Motion till riksdagen 2016/17:731

av **Rossana Dinamarca m.fl. (V)**

Jämlik idrott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur den statliga bidragstilldelningen till idrotten ska användas för att stärka jämställdhetsarbetet inom idrotten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur den statliga bidragstilldelningen till idrotten ska användas för att öka kunskapen om hbtq-frågor samt förbättra förutsättningarna för transpersoners idrottande och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket och Skolinspektionen bör ges i uppdrag att snarast genomföra samlade uppföljningar med fokus på kvaliteten på undervisningen i ämnet idrott och hälsa och säkerställa att läroplanen efterlevs och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör uppdras att ge direktiv till huvudmännen om målsättningar för simkunnighet även på gymnasienivå och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör följa upp simundervisningen i grundskolan och sätta hårdare press på huvudmännen så att alla elever inom grundskolan klarar kraven på simkunnighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Idrott på jämställda villkor

Jämställdhet inom idrotten är en fråga om demokrati, resurser och intressen. Alla ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på alla nivåer och inom alla områden. En jämställd idrott är en förutsättning för framgångsrik idrottsutveckling. Det gynnar inte demokratin, rättvisan, effektiviteten och utvecklingen att i första hand premiera ena halvan av befolkningen. Såväl forskning som människors enskilda erfarenheter talar för att jämställdhet främjar utvecklingen för både organisationer och individer.

I OS i Rio tog Sverige 11 medaljer, alla utom en togs av tjejer/damer – detta trots att det i dag satsas ungefär 20 procent av idrottens totala resurser på tjejer, enligt siffror från Idrottsekonomiskt centrum. En kittlande frågeställning är hur det hade sett ut om resurserna fördelades jämlikt.

Snedfördelningen har uppmärksammats och bekymrat under en längre tid och idrottsrörelsen har fått uppmaningar om att arbeta för jämställdhet, men det går för långsamt. Vi menar att det är oacceptabelt att offentliga medel fortsätter att bidra till ojämställdhet.

En jämn fördelning kan innebära att fler tjejer stannar kvar i idrottandet. I dag idrottar nästan 80 procent av alla tjejer mellan 6 och 12 år, men i åldern 19–25 är det bara 29 procent som fortfarande är aktiva.

Förutom att resurserna behöver fördelas jämt så måste det även ges bättre möjligheter. Både generellt, så att alla som vill utbilda sig till ledare faktiskt får utbilda sig, och speciellt utbudet av ledarutbildningar som riktar sig till personer som tränar/leder kvinnliga idrottsutövare. Detta är viktigt för att det ska vara intressant att ta på sig ledaruppdrag för den idrott som det inte satsas på lika mycket. I dag är det, sett till hela världen, bara 7 procent av tränarna som är kvinnor. Genom att bättre inkludera tjejer och kvinnor som ledare har vi en stor och nästan outnyttjad resurs.

Riksidrottsförbundet har ett stort ansvar i hur resurserna fördelas, liksom kommunerna har ett stort ansvar för att lokaler och tider fördelas jämlikt. Riksidrottsförbundet har jämställdhetsmål som är bra att arbeta efter, men dessvärre går det för långsamt. Därför bör det ställas krav på att resurserna måste fördelas jämlikt samt att kunskapen om genderbudgeting ökar. Regeringen bör därför återkomma med förslag om hur den statliga bidragstilldelningen till idrotten ska användas för att stärka jämställdhetsarbetet inom idrotten och tillkännager detta för regeringen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Inom idrotten finns, likt övriga samhället, en stark heteronorm, vilket bl.a. innebär att alla förutsätts vara heterosexuella. I en rapport som Riksidrottsförbundet släppte tillsammans med RFSL 2013 så framgår att de flesta idrottsutövande hbtq-personerna inte är öppna med sin läggning inom sin idrott, vilket är en indikation på att idrottsmiljön i många fall inte är tillräckligt öppen och tillåtande. Att ständigt dölja vem en är och leva med en rädsla för omgivningens reaktioner om en skulle avslöjas är nedbrytande och leder till att många slutar att idrotta.

Även om det har skett förändringar är de få och det går alldeles för långsamt. Ishockeyklubben Kiruna IF blev väldigt uppmärksammad då den var första idrottsklubben att hbtq-certifieras 2014. Tidigare i år blev det klart att amerikansk fotboll som första idrottsförbund i Sverige skulle hbtq-certifieras. Detta borde vara en självklarhet för alla förbund.

Idrotten är i stor utsträckning könsuppdelad genom bl.a. regelverk, jargong och normer men också i hur omklädningsrummen organiseras. Transpersoner får problem eftersom de oftast inte är välkomna i rätt omklädningsrum. Andra saker som skapar problem är könskodade klädregler och när omgivningen använder fel pronomen. Flera transpersoner som svarat i undersökningen vill delta i träning och tävling som är könsuppdelad men får inte delta i för dem rätt grupp.

I rapporten från RFSL och Riksidrottsförbundet framkom att det som är gemensamt för transpersoner är att de själva tar ansvar för att lösa problemen som följer av könsuppdelningen. De tar även på sig ansvaret att utbilda såväl ledare som lagkamrater i transfrågor. Det är orimligt, här måste Riksidrottsförbundet och specialidrottsförbunden

ta ansvar. Regeringen bör därför återkomma med förslag på hur den statliga bidragstilldelningen till idrotten ska användas för att öka kunskapen om hbtq-frågor samt förbättra förutsättningarna för transpersoners idrottande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Idrott och tillgänglighet

I samhällsplaneringen är det viktigt att det säkerställs att det ska finnas utrymme och möjlighet till lek, fysisk rörelse och spontanidrott. En viktig utgångspunkt för idrott och motion är att den inte enbart avgränsas till den verksamhet som bedrivs av den organiserade idrottsrörelsen. Spontanidrotten, dvs. det som inte utgör en del i den organiserade idrottsrörelsen, är betydelsefull varmed det är viktigt att det finns lättillgängliga platser att idrotta på även för dessa ändamål. Dessa platser är naturligtvis viktiga för alla, men kanske särskilt för de barn och ungdomar som inte är med i någon idrottsförening. Spontanidrottsplatser skapar förutsättningar för fler att röra på sig och ha roligt. Frågan om omfattningen av och hur prioriteringen av spontanidrottsplatser ska se ut är dock i första hand en kommunal angelägenhet.

När det gäller tillgänglighet till idrottsanläggningar är vi långt ifrån målet. Att upprusta och göra idrottsanläggningar tillgängliga runt om i landet borde vara en mycket prioriterad uppgift. Det är självklart att alla ska ha samma möjlighet att använda alla gemensamhetsanläggningar. Idrott för personer med olika typer av funktionsnedsättningar är ett eftersatt område och här finns mycket att göra. Även detta är dock en kommunal angelägenhet.

Det vi från riksplan kan påverka är dock hur tillgängligheten till idrott ser ut inom skolvärlden. Kursplanen för idrott och hälsa i grundskolan inleds: ”Fysiska aktiviteter och en hälsosam livsstil är grundläggande för människors välbefinnande. Positiva upplevelser av rörelse och friluftsliv under uppväxtåren har stor betydelse för om vi blir fysiskt aktiva senare i livet. Att ha färdigheter i och kunskaper om idrott och hälsa är en tillgång för både individen och samhället.” I kursplanen anges även att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen.

Oavsett hur barns hemmasituation är eller fritidssysselsättningar ser ut är det av flera skäl viktigt att skolan bereder möjlighet och skapar förutsättningar för daglig fysisk aktivitet. I våras beslutade riksdagen om att undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan ska utökas med 100 timmar. Det är mycket bra. Det räcker dock inte med att utöka antalet undervisningstimmar, det krävs också att alla barn har reell tillgång till och möjlighet att delta i undervisningen.

Ett antal rapporter har gett varningssignaler om att tillgängligheten för alla elever att kunna delta i undervisningen i idrott och hälsa är mindre bra på sina håll. Det handlar bl.a. om mobbning som kan ske i omklädningsrummen, dålig beredskap för elever med funktionsnedsättning/ar, men också dålig flexibilitet som leder till att elever inte kan delta i undervisningen av bl.a. religiösa eller andra personliga skäl.

Vänsterpartiet anser att utformningen av omklädningsrummen är viktig för att värna om elevernas integritet och därmed minska risken för mobbning. Det är dessutom en skyldighet för huvudmännen och ansvarig skola att se till att alla elever, utifrån sina individuella förutsättningar, får möjlighet att delta i undervisningen i idrott och hälsa.

Skolverket bör arbeta mer aktivt för att lösa de ovannämnda problemen. Det är viktigt att alla elevers rätt till en likvärdig utbildning i idrott och hälsa säkras.

Inom den svenska skolan förekommer det på flera håll problem med kvaliteten på undervisningen. Det handlar om dålig eller ingen tillgång till idrottshallar, många obehöriga lärare och bortprioritering av kursdelen som handlar om hälsa.

Skolinspektionens omfattande inspektioner vid olika skolor från 2010 och framåt visar på stora brister. En stor andel av lärarna som undervisar i idrott och hälsa saknar behörighet i ämnet, vilket i sin tur leder till brister i såväl undervisningen som i betygssättningen. Vidare får inte kursdelen som handlar om hälsa det utrymme som läroplanen kräver.

Ett annat problem är den bristande tillgången till idrottshallar. Enligt en undersökning som Svenska idrottslärarföreningen (en intresseförening inom Lärarnas Riksförbund) gjorde år 2013 bland 1 000 av landets idrottslärare, så har endast varannan idrottslärare i fristående skolor tillgång till en egen idrottshall. En majoritet av dem som inte har tillgång till egen hall upplevde att det gör det svårt att leva upp till kursplanens mål. Undersökningen visade även att tillgången till ämnesrelaterad fortbildning för idrottslärare i allmänhet är dålig. Knappt hälften av idrottslärarna fick någon fortbildning under läsåret.

För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att alla elever ska ha likvärdiga möjligheter oavsett vilken skola det handlar om eller i vilken del av landet som barnet bor. Att så många fristående skolor avstår från att ha egna idrottslokaler och använder detta som en del i att utöka sina vinstmarginaler är inte acceptabelt. Skollagen är tydlig när det gäller likvärdighet. Därmed borde Skolinspektionen ställa krav på skolor att ha tillgång till ändamålsenliga lokaler. Att elever t.ex. får gymkort, istället för riktig undervisning i idrott- och hälsa av skolor som saknar idrottslokaler, leder bl.a. till att dessa elever inte får den utbildning som de har rätt till.

Skolverket och Skolinspektionen bör ges i uppdrag att snarast genomföra samlade uppföljningar med fokus på kvaliteten inom undervisning i ämnet idrott och hälsa och säkerställa att läroplanen efterlevs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Simkunnighet och simundervisning i skolan

År 2014 gjorde Skolverket en undersökning bland 400 skolor i syfte att ta reda på hur många av eleverna i årskurs 6 som nådde upp till kraven för simkunnighet.

Undersökningen visade att 5 procent av eleverna inte nådde upp till läroplanens krav att kunna simma 200 meter varav 50 meter på rygg. Nästan hälften av de lärare som hade elever som inte nådde kraven ansåg att eleverna inte får den undervisning de behöver. Av dessa lärare uppgav 60 procent att eleverna får för få simlektioner.

Det finns ett tydligt samband mellan att påbörja simundervisningen i tidiga årskurser och att kunna simma i årskurs 6. I fler än hälften av de skolor där alla elever nådde kunskapskraven i årskurs 6 hade man börjat med simundervisning redan i förskoleklassen eller i årskurs 1. Skolornas huvudmän måste se till att samtliga elever minst når kraven för simkunnighet inom ramen för läroplanen.

I gymnasieskolans kunskapskrav återfinns inte simkunnighet som ett uttalat krav. Det centrala innehållet beskriver istället en fördjupning av grundskolans centrala innehåll om hantering av nödsituationer i och vid vatten med alternativa hjälpredskap.

Många av de äldre elever som nyligen kommit till Sverige och som därmed missat de tidiga årskursernas simundervisning saknar simkunnighet. Det är därför viktigt att

åtgärder vidtas så att samtliga elever blir simkunniga innan de går ut gymnasiet. Skolverket bör uppdras att ge direktiv till huvudmännen om målsättningar kring simkunnighet även på gymnasienivå. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Skolverket bör dessutom följa upp simundervisningen i grundskolan och sätta hårdare press på huvudmännen så att alla elever inom grundskolan klarar kraven för simkunnighet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Rossana Dinamarca (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Maj Karlsson (V)

Linda Snecker (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Karin Rågsjö (V)

Mia Sydow Mölleby (V)